

Inledning

Det var med förundran jag gick in i den nyrenoverade kyrkan.

– Hittades också den där målningen här tidigare? Och den där?

– Javisst, var svaret jag fick.

Vad hade hänt? Jo, kyrkobyggnaden hade restaurerats, gamla färger hade tagits fram på nytt. Det var fortfarande samma kyrka med samma målningar. Men för första gången såg jag konstverken trots att de funnits där hela tiden! Kan det också vara på det sättet i den andliga förnyelsen och fördjupningen? Det gamla kan behöva dammas av och lyftas fram i ljuset för att vi ska upptäcka det vi har. Eller för att uttrycka det med en annan bild: vi behöver en andlig arkeologi.

För kyrkan och enskilda kristna är några frågor alltid högaktuella. Det är frågor som

– *Vad är det primära i kristen tro?* I den stora religiösa mångfalden behöver vi veta vad vi tror på.

– *Hur växer jag som kristen?* Den kristna tron är ämnad att vara en integrerad kraftkälla i livet.

– *Vilken andlig vägledning har urkyrkan gett oss?* Kyrkan behöver ständigt söka sig tillbaka till rötterna, till det urkyrkliga livet.

Svaren på de angelägna frågorna kan finnas närmare än vi många gånger tror. Det kan handla om att upptäcka den gamla målningen. Eller man kan till sin överraskning stöta på en välfylld skattkista på den egna gårdsplanen.

Det andliga sökandet är stort. Många bär på en andlig längtan. Under de senaste decennierna har den kristna kyrkan fått del av förnyelserörelser av många olika slag. Olika

andliga traditioner har fått berika det andliga livet i en god ekumenisk anda. Men mitt i det rika flödet av intryck har den lutherska traditionen ibland, kanske till och med ofta, fallit i glömska.

Jag gläds över de impulser jag själv har fått från olika samfund. Men det var också en stor glädje för mig att hitta värdefullt material i den egna traditionen som fördjupat och berikat mitt vardagsliv i allra högsta grad.

Jag hittade det i det som man kan kalla för *katekesmeditation*. Jag tänker då på katekesens centrala innehåll och framför allt dess tillämpning.

Jag är medveten om att ordet katekes för många är ett ord med negativ klang. Det förknippas med torr dogmatik och pedagogiskt misslyckad utantilläsning. Det har funnits tider när katekesens innehåll nästan med tvång skulle läras ut och pluggas in. Intentionen med katekesstoffet gick förlorad. I katekesens klassiska *Vad är det?* har betoningen så starkt legat på *det* att processen ofta stannat av. Katekesen har blivit dogmatik i stället för spiritualitet. Men det väsentliga för reformatorn Martin Luther var ”inte att förmedla kunskap utan att göra det på ett sådant sätt att den kom att tillämpas i det personliga livet”.¹ När katekesanvändningen stannade vid det dogmatiska, slutade den där den egentligen skulle börja! Katekesmeditationens egentliga motiv, mål och idé har fallit i glömska. Man kan säga att det grekiska tänkandet med dess intellektualisering har präglat den kristna trosövningen i stället för ett judiskt-kristet tänkande där betoningen ligger på funktionen på ett helt annat sätt.

Skillnaden mellan det grekiska och det judiska tänkesättet kunde illustreras med frågan *Vad är ett bröd?* En västerlänning söker en definition med hjälp av begrepp som råvaror och ingredienser. En jude svarar genom att äta brödet och berätta hur det smakar och vad det betyder för vardagen. Martin Luthers intention med katekesen var både ”grekisk” och ”judisk”, intellektuell och funktionell. Han skriver i företalet till Stora katekesen att "*de kära fäderna och*

apostlarna har sammanställt vad som är de kristnas lära, liv, vishet och konst". Alltså; inte endast läran utan också liv, vishet – ja, till och med konst. Med moderna ord – både vänstra och högra hjärnhalvan.

Den kristna tron är en huvudsak i två bemärkelser. Den är avgörande för livet, ingen bisak och den bygger på historiska fakta som gör att förståndet i allra högsta grad engageras. Men ändå är den kristna tron i huvudsak en hjärtesak. De stora kristna lärosatserna har alla sin början i konkreta händelser. Efter Jesus händelserna måste man börja fundera på vad som verkligen hade hänt och vem Jesus från Nasaret riktigt var, Andens utgjutande tvingade fram en lära om Anden och så vidare. Erfarenhet och lära är i kristen tro och tradition starkt inflätade i varandra.

Katekesens centrum handlar om Gud som person, vad han gjort, gör och kommer att göra. Och ännu mera än så. Katekesen är ingenting mindre än Guds ord i kortform. Gud talar genom sitt ord. När vi tar del av katekesens bärande element är Gud själv därför närvarande, skapar, upprätthåller och förnyar det andliga livet. Det gör den intressant, givande och spännande. Men mera om det senare.

Målet med den här boken är alltså att lyfta fram katekesens betydelse för tillväxten i kristen tro och andligt liv. Jag vill göra ett försök att öppna locket på en gammal skattkista och plocka upp bekanta men ofta bortglömda och oanvända saker.

Avsikten är att först behandla sambandet mellan katekesen och Bibeln och undersöka hur urkyrkans andliga vägledning återspeglas i katekesen. Jag vill sedan med Martin Luther som inspirationskälla peka på vad det konkret kan innebära att integrera det här arvet i det personliga tros- och andaktslivet. Trots förankringen i det lutherska arvet är det hela i allra hösta grad ett ekumeniskt stoff eftersom det berör sådant som är gemensamt för alla kristna samfund. Och Martin Luther är ju, som alla andra gudsmän och -kvinnor, inte bara till för lutheraner, utan en gåva till hela den kristna gemenskapen.

Bakgrunden till boken finns i mitt arbete med

synodalavhandlingen till Borgå stifts präster om börens teologi och praxis. Förtroendeuppdraget öppnade mina ögon för det lutherska arvet. Jag utvecklade katekesmeditationstanken närmare i skriften Skattkistan. Nu vill jag rikta ett varmt tack till retreatledaren Joachim von Grün i Oslo för förslaget att vidareutveckla den skriften till en bok, till teologie doktor Lorenz Grönvik för ständig uppmuntran till fortsatt författarskap, till professor Tuomo Mannermaa för förordet och ärkebiskop emeritus John Vikström för uppmuntrande kommentarer. Ett tack går också till kursdeltagare och församlingsbor som gett spontan och sporrande respons på min undervisning om katekesmeditation. Tack också alla ni, Erik Vikström, Jan-Gustav Björk, Ing-Maj och Allan Melin som har läst igenom manuskriptet och gett värdefulla synpunkter. Jennie Storgård har gjort värdefullt arbete när det gäller bokens språkdräkt. Och framför allt vill jag tacka min familj, min kära maka Vivian och våra barn, som låter mig dela den vardag där spiritualiteten, oberoende om man vill det eller inte, i allra första hand kommer i dagen.

